

naturoplevelser efterår-vinter 2009/2010

Praktiske oplysninger

Hvem kan deltage?

Turene er for alle, børn såvel som voksne, lokale og turister. Turene er normalt 2-5 km og tager som regel 2-3 timer.

Skal jeg tilmelde mig før turen og hvad koster det?

Turene kræver ikke tilmelding og det er gratis at deltage, medmindre andet er nævnt i beskrivelsen af den enkelte tur.

Skal jeg have noget med på turen?

Godt fodtøj og påklædning alt efter årstid og vejrudsigt. Alle ture gennemføres uanset vejret. Vi drikker ofte en kop kaffe under eller efter turen - så husk også kaffen.

Kan min hund, barnevogn eller kørestol også være med?

I mange tilfælde kan de ikke, så ring for en sikkerheds skyld og forhør dig nærmere.

Vi er 15-20 mennesker - skal vi bare møde op?

Nej, ring til turlederen måske kan der anvises nogle andre muligheder.

Hvor kan jeg få mere at vide?

Ring eller mail til turleder eller arrangør.

Ideer?

Vil du gerne bidrage med arrangementer eller har du en god idé til et emne eller en lokalitet, er du velkommen til at kontakte sekretariatet for naturoplevelsesprogrammet:

Bente Hansen
Vejle Kommune, Økolariet
tlf. 76 81 20 59 – benlh@vejle.dk
eller

Jonna Hansen,
Horsens Kommune,
tlf. 76 29 26 26 – jh@horsens.dk

Næste program for sommerhalvåret 2010 dækker perioden fra 1. maj til 30. september og forventes at være på gaden i uge 16.

Foto: NaturGrafik.dk

Tor. 1

Kajak på Vejle Fjord

1

Oplev Vejle Fjord fra kystsiden i en rigtig havkajak. Du låner alt udstyr og får en grundlæggende instruktion i roning og sikkerhed, før vi drager afsted. Vi padler langs kysten, undervejs fortælles om fjorden, landskabet og fuglene. Selv om vi er begyndere, må man påregne lidt strabadser. Aldersgrænse min. 14 år. Pris: 250 kr. inklusiv kajak, vest og pagaj. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Praktisk påklædning er badetøj, løst fritidstøj og en let regnjakke. Medbring noget at drikke, et sæt tørt skiftetøj og et håndklæde. Max 8 deltagere.

Mødested: kl. 16:00 Skovlegepladsen ved Brejning havn. Turlleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

Fre. 2

Fisketur på Lillebælt

2

Fisketur på Lillebælt med Neptun-Sea Charter og skipper Henrik Holleufer. Turen udgår fra Skærbæk Havn og gentages den første og sidste fredag i hver måned. Pris: 250 kr. Tilmelding: Fredericia Turistbureau, Vendersgade 30 D, Fredericia. Praktiske opl.: Tilmelding senest dagen før turen.

Mødested: kl. 09:00 Skærbæk Havn. Turlleder: Fredericia Turistbureau, tlf: 7211 3511, e-mail: turisme@fredericiakom.dk. Arr.: Fredericia Turistbureau.

Lør. 3

Svampetur i Munkebjerg Skov

3

I Munkebjerg Skov, en af de flotteste i Vejle Kommune, er der både løv- og nåletræer i døde og levende udgaver, hvilket gør det muligt at opleve mange forskellige slags svampe. Turen starter med en kort introduktion til svampe, hvor vi kigger på de vigtigste grupper af spisesvampe og giftige svampe. Finder vi svampe nok, er der en lille smagsprøve efter turen. Praktiske opl.: Medbring kurv og kniv samt din svampbog.

Mødested: kl. 13:30 P-plads ved Hotel Munkebjerg. Turlleder: Naturvejleder Bo Levesen, tlf: 5057 1627 og Uffe Rømer, e-mail: ufferomer@gmail.com. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Vejle.

Lør. 3 Hestevognstur i Bindeballeområdet 4

Oplev efterårets farver fra hestevognen, som med Bølle og Buller spændt for, kører Jer en tur rundt i Bindeballeområdet. Turen gentages 10/10 og 17/10. Pris: 60 kr./voksne, 40 kr./børn. Tilmelding: VisitVejle. Praktiske opl.: Tilmelding nødvendig.

Mødested: kl. 14:00 Bindeballe Købmandsgaard, Bindeballevej 100, Randbøl. Turleder: VisitVejle, tlf: 7681 1925, e-mail: visitvejle@vejle.dk. Arr.: VisitVejle.

Lør. 3 Vandretur ved Rands Fjord 5

Efter at have nydt udsigten fra kirkegården ned over Rands Fjord, hørt historier om kirken og Tehuset, følger vi naturstien mod vest. Nogle steder er stien besværlig og stejl, andre steder meget blød. Når vi har udsigt over Rands Fjord, bruger vi lidt tid til at se efter trækfuglene, der er i området. De sidste 1½ km går vi tilbage ad landevejen til parkeringspladsen ved kirken. Praktiske opl.: Nødvendigt med gummistøvler.

Mødested: kl. 14:00 P-plads ved Egeskov Kirke. Turleder: Naturvejleder Kai Rønnow, tlf: 7595 7738, e-mail: abkr@mail.tele.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Fredericia.

Søn. 4 Cykeltur på cykelrute 55 6

Vi cykler ad cykelrute 55 til Håstrup, Tiufkær og videre til Vejle. Måske mødes vi med dem fra Vejle. Praktiske opl.: Kontakt turleder, hvis der ønskes andre startsteder. Husk mad og drikke.

Mødested: kl. 11:00 Kolding Banegård. Turleder: Toni Schack, tlf: 2463 0989, e-mail: tobeornottobe@stofanet.dk. Arr.: Dansk Cyklist Forbund, Kolding.

Søn. 4 Vandretur i "Kartoffeltyskerland" på Randbøl Hede og Frederikshåb 7

Vandretur rundt om Frederikshåb, en landsby på Randbøl Hede anlagt til tyske kolonister i 1760. Naturvejlederen vil fremmane et helt andet Danmark, hvor studedrivere med deres radmagre studeflokke kom støvende ned af Hærvejen på den mørke jyske hede – flad og vid til alle sider. Og midt i det hele

står så pludselig – på bar mark – en lille flok fortabte tyskere, de såkaldte "kartoffeltyskere". Praktiske opl.: Medbring godt udetøj og vandrestøvler samt bærbar kaffe.

Mødested: kl. 13:00 P-plads ved Kirstinelyst på Frederikshåbvej ved Randbøl Hede. Ca. 1½ km syd for landsbyen Frederikshåb, som ligger ved vejen mellem Billund og Egtved. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Randbøl Sogns Museumsforening og Natur & Kultur - Vejle.

Søn. 4

Det glemte Slag

8

I Gelballeområdet skete der dramatiske ting under Treårskrigen fra 1849 til 1851. Den 23. april 1849 er datoen for det såkaldt "Glemte Slag", som foregik i skovområdet mellem Gelballe og Vranderup vest for Kolding. Det skal vi høre lidt om på en vandretur i det kuperede og smukke område, hvor vi også skal se lidt på naturen netop nu og høre om stedets geologi undervejs. Praktiske opl.: Medbring godt fodtøj og eftermiddagskaffen.

Mødested: kl. 13:30 Nedkørslen til Vranderupvej 174 i Gelballe. Turleder: Frede Nielsen, tlf: 7550 8269/2463 9672, e-mail: k.f.fovslet@mail.dk. Arr.: Skovtrolden.

Søn. 4

Hestevognstur i Sønderskoven

9

Oplev efterårets smukke farver fra hestevogn, hvor Bølle og Buller er spændt for. Turen går rundt i Sønderskoven. Turen gentages 11/10 og 18/10. Pris: 60 kr./voksne, 40 kr./børn. Tilmelding: VisitVejle. Praktiske opl.: Tilmelding nødvendig.

Mødested: kl. 14:00 Søndermarkshallen, Søndermarksvej 117, Vejle. Turleder: VisitVejle, tlf: 7681 1925, e-mail: visitvejle@vejle.dk. Arr.: VisitVejle.

Ons. 7

Mountainbike i Sønderskoven

10

Oplev Vejles skønne bakker på mountainbike. Intro til cyklens bremses og gear system. Vi lægger ud på let vej, inden vi ruller ind i Sønderskoven, her skal vi have pulsen op og sved på panden. Turen bliver ca. en time på cyklen, og let teori og vedligehold før og

efter. Der er mulighed for at starte kl. 10 eller kl. 12. Pris: 50 kr. for leje af mbt. cykel og hjelm. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Tag tøj på der må blive beskidt.

Mødested: kl. 10:00 Vestre Engvej 56, Vejle. Bag Center for kommunikation og hjælpemidler (gl. Falck) over for DGI huset. Turleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

EFTERÅRSFERIE

Lør. 10

Æbledag og åbent hus

11

Ta' hele familien med til Æbledagen. Udover pluk selv er der forskellige aktiviteter bl.a. lave æblemost, bage pandekager/snobrød over bål, GPS-natur-safari rundt i den gamle æbleplantage og deltage i æblekagekonkurrencen. Vil du være med i konkurrencen så medbring æblekage + opskrift. Kl. 14.30 er der bedømmelse, og derefter spiser vi alle kagerne. Kaffe, sodavand og souvenirs kan købes. Pris: 30 kr. pr. æblepose og poserne udleveres. Tilmelding: Æbledagen er fra kl. 10-16, og du er velkommen i det tidsrum, der passer dig bedst.

Mødested: kl. 10:00 Spejdercenter Æbleskoven, Strandvejen 51, Daugaard. Kørselsvejledning se www.aebleskoven.dk. Turleder: Annette Sørensen, tlf: 2834 0627/7565 0627, e-mail: aks-loesning@post.tele.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Hedensted, Hedensted Kommune, Spejdercenter Æbleskoven.

Lør. 10

Æblemost på 1800-tals manér

12

Et æble er ikke bare et æble. Museets æblelund indeholder over 20 forskellige gamle danske æblesorter, hver med sin smag. I efterårsferien er det muligt at smage på de gamle æblesorter og være med til at lave æblemost på en mostpresse efter model fra 1800-tallet. Her skal æblerne sorteres, skæres og stemples, før den mest velsmagende

æblemøst kan presses derfra – et arbejde, der kræver mange hænder. Pris: alm. entré: børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende. Turen gentages 11/10, 13/10, 14/10, 15/10 og 16/10.

Mødested: kl. 14:00 Give-Egnens Museum. Turlleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Søn. 11 **Efterårsskovens dyr og planter, frø, frugter og svampe i stor forstørrelse** 13

Aktiviteter for voksne sammen med børn. Skoven i bakkerne i Randbøldal er fuld af væsner, som hver især forbereder sig til vinteren. Vi går en tur på stierne i efterårsskoven og er tingfindere, og så går vi hjem til Regnars forstørrelseslaboratorium og ser på vores fund sammen på fladskærmen. Bagefter hygger vi os med leg og bålkakao i det historiske vandlegeland ved Randbøldal-Museet. Pris: 40 kr./voksne, børn gratis, incl. entre på Randbøldal-Museet. Praktiske opl.: Godt udetøj og evt. frokostmadpakke.

Mødested: kl. 10:00 Randbøldal-Museet og det historiske vandeksperimentarium, Dalekildevej 1, Randbøldal. Ca. 20 km vest for Vejle mod Billund. (Bus 244). Turlleder: Regnar Larsen og naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Randbøldal-Museet, Natur & Kultur - Vejle.

Man. 12 **Sære galler – insekternes overlevelses-vinterhuler** 14

Aktiviteter for voksne sammen med børn. Ser man på et egeblad – en af de sære kuglerunde galæbler – så åbner der sig en ny og mærkelig verden med et tæt samspil mellem insekter og planter. Vi går først en tur ud i skoven med naturvejlederen og samler galler af enhver slags, og hvad vi nu ellers finder af sært til Regnars forstørrelseslaboratorium, hvor vi ser på dem sammen i stor forstørrelse. Pris: 40 kr./voksne, børn gratis, incl. entre på Randbøldal-Museet. Praktiske opl.:

En frokostkurv, godt udetøj og udefodtøj. Efter turen hygger vi os med leg og hjemmerørte bålpandekager i det historiske vandlegeland. Måske prøver vi at lave rigtig gallusblæk af galæbler?

Mødested: kl. 10:00 Randbøldal-Museet og det historiske vandlegeland, Dalekildevej 1, Randbøldal. Ca. 20 km vest for Vejle mod Billund. (Bus 244). Turleder: Regnar Larsen og naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Randbøldal-Museet, Vejle Museum og Natur & Kultur - Vejle.

Tir. 13

Fra kartoffelmark til kartoffelmel **15**

Tirsdag i kartoffelferien er der på Give-Egnens Museum fokus på kartofflen, og dens mange anvendelsesmuligheder. Du kan være med til at tage kartofler op, lave kartoffelmel og se og smage retter med kartofler fra brændekomfurets tid. Kan opleves i tidsrummet 11-16. Pris: Børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende.

Mødested: kl. 11:00 Give-Egnens Museum. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Tor. 15

Træsnitning som på hedebondens tid **16**

Som hedebonde var det vigtigt at være dygtig til at snitte i træ. Her er der mulighed for selv at prøve kræfter med snittearbejdet. Naturvejleder Peer Høgsberg leder turen i museums-skoven for at fælde et godt træ, og han vil instruere i snitning af forskellige genstande. Turen i skoven starter kl. 11, men det er også muligt at deltage i snittearbejdet, hvis man besøger museet senere på dagen. Pris: Børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende.

Mødested: kl. 11:00 Give-Egnens Museum. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Tor. 15 **Tur til Husodde-Brakør** 17

Arkæologisk efterårstur langs Horsens Fjord gennem Elbæk skov til Brakør ved arkæolog Susanne Ritz Nicolaisen, Horsens Museum. Gåturen er på ca. 5 km. Praktiske opl.: Praktisk tøj og fodtøj.

Mødested: kl. 13:00 Den østlige del af Elbækskovvej. Turleder: Susanne Ritz Nicolaisen, tlf: 7629 2350, e-mail: horsensmuseum@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Tor. 15 **Dyrene i Dyrehaven** 18

Dådyr og sikaer er i brunst. Dyrehaven i Vejle Nørreskov er hvert år på denne årstid ramme om det spændende skuespil, som dyrene er aktører i for at videreføre slægten.

Mødested: kl. 13:00 Dyrehavelågen på Helligkildevej, Vejle. Turleder: Steen Hedrup og Jesper Valentin Holm, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Vejle kommune, Økolariet.

Fre. 16 **Svampesuppe over bål på Randbøldal-Museet** 19

En svampetur er en tingfindertur, der vil noget. Vi kan finde de dejligste spisesvampe, de giftigste giftsvampe, de mest ulækre stinksvampe og de pæneste juledekorationssvampe. Vi går en tur i efterårsskoven og samler svampe. Bagefter laver vi en udstilling af de fundne svampearter og tilbereder en dejlig svampesuppe med de gode spiselige svampe, vi har fundet. Og kun de spiselige og gode. Pris: 40 kr./voksne, børn gratis, incl. entre på Randbøldal-Museet. Praktiske opl.: Aktiviteter for voksne sammen med børn. Børnene kan efter turen hygge sig med leg i det historiske vandlegeland. Medbring godt udetøj, svampekurv, lille urtekniv, evt. svampebog og frokostmadpakke..

Mødested: kl. 10:00 Randbøldal-Museet og det historiske vandeksperimentarium, Dalekildevej 1, Randbøldal. Ca. 20 km vest for Vejle mod

Billund.(Bus 244). Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3245,
e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Randbøldal-Museet, Vejle Museum og Natur & Kultur - Vejle.

Lør. 17 **Ådals Bingo i Kolding Ådal** **20**

Med bingopladen i hånden oplever vi efteråret i ådalen samtidig med, at vi skal have fyldt bingo-pladen. Langs stien aflæses de ophængte billeder af ådalens dyr og planter, der hvis man er heldig matcher bingopladen. Ådals bingo er for alle aldersgrupper unge som gamle, og har man pladen fuld er der mulighed for præmier. Pris: 10 kr. pr. bankoplade, købes ved turens start. Tilmelding: Nanna Winbladh. Praktiske opl.: P-plads ved Ålegården.

Mødested: kl. 10:00 Grusstien, hvor Kolding Å krydser Vestre Ringgade. Turleder: Nanna Winbladh, tlf: 3035 2612,
e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Ådal-projektet og Sund By Kolding.

Lør. 17 **Roelygter** **21**

Når roerne i efteråret var taget op, blev de ikke kun til foder. Ud af rodfrugten kunne man også lave lygter. Denne dag har du mulighed for på Give-Egnens Museum at lave din egen roelygte, som vi kender det fra i dag med græskar. Kan opleves i tidsrummet 14-17. Pris: Børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende. Turen gentages 18/10.

Mødested: kl. 14:00 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2, Give. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Søn. 18 **Sporets Dag** **22**

Denne dag er det Sporets Dag i hele landet. I den anledning laver vi sammen med Skovtrolden, Hjarup Landsbyforening og DN-Kolding en tur langs Hjarup Bæk ad en alternativ rute. Hans

Kjeld og Laue Lund leder turen og fortæller om diverse ting. Praktiske opl.: Husk kaffe og fornødt fodtøj. Pandekager over bål afslutter turen.

Mødested: kl. 13:30 Det gamle rensningsanlæg i Hjarup, Fløjbjergvej 45, Vamdrup. Turleder: Hans Kjeld, tlf: 6177 5455, e-mail: hanskjeld@hund.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Kolding, Skovtrolden, Hjarup Landsbyforening.

Søn. 18

Efterårsfarver på Sukkertoppen

23

Nyd efterårets farveeksplosion og den fantastiske udsigt over Gudenådal og Mossø på en hyggelig gåtur til Sukkertoppen. Undervejs snakker vi om, hvad der sker i naturen netop nu og om naturplejen i området. Praktiske opl.: Husk godt fodtøj og tøj efter vejret samt en forfriskning.

Mødested: kl. 16:00 P-plads overfor Klostermølle (Klostermøllevej 48, Voerladegård, Skanderborg). Turleder: Biolog Thorke Østergaard, tlf: 7565 6271/2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Tir. 20

Skov fitness

24

Vi tager i skoven og får pulsen op. Vi bruger de stigninger, der er i terrænet. Vi hopper, løfter, kæmper og svinger. Vi skal bruge så mange muskelgrupper som muligt. Vi skal lege og nyde at være ude. Man bliver med garanti beskidt og kommer til at svede. Der vil være start kl. 10 og igen kl. 12. Fælles opvarmning og udstrækning/afspænding. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Udetøj. Turen gentages 21/10.

Mødested: kl. 10:00 P-plads ved Albuen. Turleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

Lør. 31

Arkæologi på den nye Vejle-Herning motorvej

25

Kom og hør hvad arkæologerne indtil videre har fun-

OKTOBER

det ved udgravningerne forud for den nye motorvej. Praktiske opl.: Praktisk tøj og fodtøj.

Mødested: kl. 14:00 Langeskov Kirkes P-plads (ved Ølholm). Turleder: Horsens Museum, tlf: 7629 2350, e-mail: horsensmuseum@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Lør. 31

Naturgenopretning omkring Skjold Å ved Bjerre Skov

26

Vi vandrer fra Bjerre Skovvej ad Holmsbakkevej til naturgenopretningsområdet med den nye Bjerre Sø på knap 20 hektar. Måske er søen vandfyldt. Turen går over engdrag til den gamle og den nye Skjold Å samt et voldsted fra gammel tid. Praktiske opl.: Fornuftigt tøj efter vejret og eventuelt gummistøvler.

Mødested: kl. 14:00 Ved krydset Bjerre Skovvej og Holmsbakkevej. Benyt venligst en af de nærliggende P-pladser på Bjerre Skovvej. Turleder: Hans Jørgen Hvideland og Peder Nygaard, tlf: 7975 5691, e-mail: hansjorgen.hvideland@hedensted.dk. Arr.: Hedensted Kommune.

NOVEMBER

Søn. 1

Naturen gør sig vinterklar

27

Det er tid for naturen at lukke ned for denne sæson. Forberedelserne til den kommende vinter er i fuld gang. Træer og buske mister bladene, mens dyrene enten klæder sig efter årstiden eller flytter lunere steder hen.

Mødested: kl. 10:00 Haraldskær avlsgård, Skibetvej 143, Vejle. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle kommune, Økolariet.

Søn. 1

På jagt efter nissespor

28

Nisser! I november? Ja, nisser har faktisk ikke kun noget med jul at gøre. Kloge forskere (nissologer), har i en årrække undersøgt mange områder for spor efter nisser. En del områder er dog ikke undersøgt. Tag med ud til et sted, ganske tæt på by og mennesker,

men hvor der måske alligevel findes spor efter nisser, og tegn på at de findes. En tur for yngre børn og deres forældre/bedsteforældre. Tilmelding: Helle Hvid, Jelling, tlf. 3013 5827. Begrænset deltagerantal! Praktiske opl.: Husk påklædning efter vejret. Medbring gerne lommelygte, varm drik og lidt mundgodt til hygge i skoven.

Mødested: kl. 13:00 P-plads ved Søndermarkshallen, Søndermarksvej 117, Vejle. Turlleder: Medlemmer af Gadkjærgaard Familienaturklub, tlf: 3013 5827, e-mail: helhj@vejle.dk. Arr.: Natur og Ungdom.

Søn. 1 Naturgenopretning i Svanemosen

“Hvordan går det”

29

Denne gang skal vi ud i Svanemosen for at se, hvordan det går med naturgenopretningsprojektet, som efter planen skal være afsluttet med udgangen af 2009. Efter fælles indledning deler vi os op i flere grupper med hver sin turlleder, hvor man får mulighed for at gå rundt om mosens største sø - gå gennem et mindre tilgængeligt område eller blive tilbage ved søen og høre om mosens historie og dens natur. Praktiske opl.: Godt fodtøj og eftermiddagskaffe.

Mødested: kl. 13:30 P-plads på Svanemosevej. Turlleder: Laue Lund, Ronald Toft og Frede Nielsen, tlf: 7559 8269/2463 9672, e-mail: k.f.fovslet@mail.dk. Arr.: Skovtrolden.

Ons. 4 Mountainbike i Sønderskoven

30

Oplev Vejles bakker på mountainbike. Intro til bremses og gear. Vi starter på let vej, inden vi ruller ind i Sønderskoven. Her skal vi have pulsen op og sved på panden. En god time senere kører vi i pit. Der vil være let teori og vedligehold før og efter. Der er mulighed for at starte kl. 10 og kl. 12. Max 16 deltagere pr tur. Pris: 50 kr. for leje af cykel og hjelm. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Tag tøj på der må blive beskidt.

Mødested: kl. 10:00 Vestre Engvej 56, Vejle. Bag Center for kommunikation og hjælpemidler (det gamle Falck). Turlleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

Søn. 8 Tur til kirker i to stokværk 31

Arkæolog Lars Pagh, Horsens Museum, vil fortælle om en gruppe kirker, som har helt specielle våbenhuse, nemlig i to stokværk. Disse findes primært i det middelalderlige Århus Stift, og vi skal besøge de to sydligste i Ørridslev og Gylling. Der er tale om en "kør selv" tur.

Mødested: kl. 14:00 Ørridslev Kirke ved Hovedgård.
Turlleder: Lars Pagh, tlf: 7629 2350,
e-mail: horsensmuseum@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Ons. 11 Turen går til Middelfart 32

Vi cykler gennem Nr. Bjert op til Birkemosevej videre til Gudsø og ned omkring Skærbæk. Praktiske opl.: Kontakt turlleder, hvis der ønskes andre startsteder. Husk mad og drikke.

Mødested: kl. 11:00 Kolding banegård. Turlleder: HP. Larsen, tlf: 2048 4101,
e-mail: tobeornottobe@stofanet.dk. Arr.: Dansk Cyklist Forbund, Kolding.

Lør. 14 Historisk vandretur i den nordøstlige bydel af Fredericia 33

En vandring med fokus på byhistorien i byens nordøstlige hjørne. Turen gentages 21/11.

Mødested: kl. 13:30 Vagtbygningen ved Kongens Port, Øster Voldgade 1, Fredericia. Turlleder: Søren Kyed Jakobsen, tlf: 7210 6990,
e-mail: mutj@fredericiakom.dk. Arr.: Museerne i Fredericia.

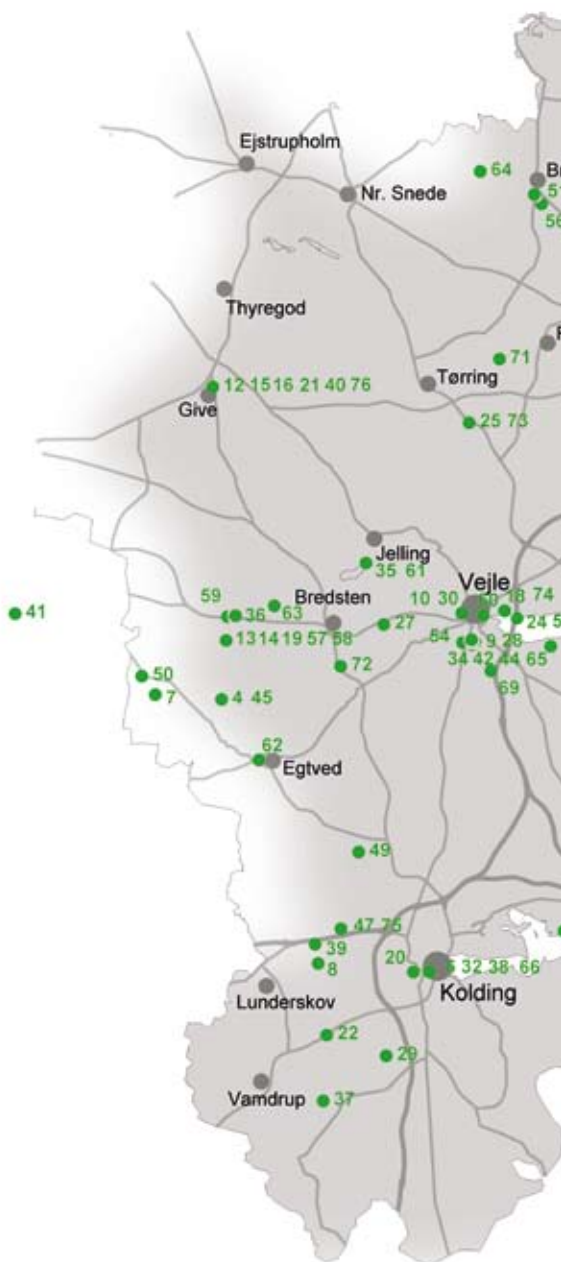
Ons. 18 Poster i skoven 34

Kom og prøv kræfter med orientering. Der er opsat faste poster i skoven, og vi vælger selv hvor mange vi vil finde. Der bliver intro til kort og afstande. Vi laver fælles opvarmning og udstrækning. Løbene kan være individuelle eller sammen. Der er mulighed for intro kl. 10 og kl. 12. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Tag tøj på til bevægelse - medbring gerne madpakke.

Mødested: kl. 10:00 Grandhytten ved Søndermarks-skolen - parker evt. ved hallen. Turlleder: Dieter Toft-

Detailkort over de enkelte mødesteder kan ses på www.naturolevelser.com

ved Naturskolen. En god familieaktivitet. Praktiske opl.: Medbring eventuelt grensaks. Arrangøren tager grangrene med. Husk godt fodtøj.

Mødested: kl. 13:30 Naturskolen Drenderuphus, Vamdrupvej 18 i Ødis. Turleder: Ronald Toft og Frede Nielsen, tlf: 7559 8269/2463 9672, e-mail: k.f.fovslet@mail.dk. Arr.: Skovtrolden.

Ons. 25 **Cykeltur til Tapsøre** 38

Vi cykler til Binderup, Åstorp, Taps, Tapsøre og holder kaffepause i skoven. Hjem over Fovslet, Fovslet skov, Seest Østerskov og slutter på Kingosvej 11 med spisning. Tilmelding: Karen Melgaard, tlf. 2742 0736 mindst 3 dage før af hensyn til indkøb af mad. Praktiske opl.: Turlængde 40 km. Kontakt turleder, hvis der ønskes andre startsteder.

Mødested: kl. 11:00 Kolding banegård. Turleder: HP. Larsen og Karen Melgaard, tlf: 2048 4101/2742 0736, e-mail: tobeornottobe@stofanet.dk. Arr.: Dansk Cyklist Forbund, Kolding.

Lør. 28 **Havørrederne myldrer i Vester Nebel Å** 39

Se og hør om de mange havørreder, der er kommet i Vester Nebel Å, efter at det nye stryg ved Ferup Sø blev lavet sidste år. Miljøtekniker Sten Frandsen og Biolog Hans-Martin Olsen fra Kolding Kommune fortæller om Kolding Ådal Projektet og om gydebankerne, der netop er lavet i Vester Nebel Å. Vi elektrofisker i åen, og der er gode chancer for, at vi fanger havørreder eller store bækørreder. Praktiske opl.: Husk Gummistøvler.

Mødested: kl. 10:00 Esbjergvej, vest for Kolding, lige overfor Hvilested Lystfiskersø. Der kan parkeres på rasteplass overfor lystfiskersøen. Turleder: Miljøtekniker Sten Frandsen, tlf: 7979 7497, e-mail: stfr@kolding.dk. Arr.: Kolding Kommune.

Lør. 28 **Adventsskovtur med indsamling af naturmaterialer til dekoration** 40

Tag familien med på en hyggelig tur i museums-skoven og saml naturmaterialer til juledekorationer. På turen ser vi på de mange muligheder, som museumsskoven rummer af forskellige materialer, der

NOVEMBER

kan bruges til dekorationer, som det er muligt at lave tilbage på museet. Her er der desuden mulighed for at besøge de arbejdende juleværksteder og museets juleudstilling. Pris: Børn gratis, 30 kr./voksne, 20 kr./pensionister og studerende.

Mødested: kl. 14:15 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2, Give. Turlleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Søn. 29 Familien i skoven 41

En dag, hvor familien inviteres i skoven. Vi samler ind til dekorationer, og andet der kan bruges til julens komme. Der vil være hygge ved bålet, varmt at drikke og bagning af pandekager.

Mødested: kl. 11:00 Golfklubben ved Gyttegård Plantage. Turlleder: Naturvejleder Peter Bülow og naturvejleder Søren Andersen, tlf: 7588 3290, e-mail: srn@sns.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet.

DECEMBER

Ons. 2 Poster i skoven 42

Kom og prøv kræfter med orientering. Der er opsat faste poster i skoven, og vi vælger selv hvor mange, vi vil finde. Der bliver intro til kort og afstande. Vi laver fælles opvarmning og udstrækning. Løbene kan være individuelle eller sammen. Der er mulighed for intro kl. 10 og kl. 12. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Tag tøj på til bevægelse - medbring gerne madpakke.

Mødested: kl. 10:00 Grandhytten, ved Søndermarks-skolen - parker evt. ved hallen. Turlleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

Lør. 5 Julepynt og nisser i Åbjerg Skov 43

Kom med på en hyggelig juletur i skovens dybe stille ro. Undervejs samler vi pynt til juledekorationerne

og kigger efter nissens skæg. Praktiske opl.: Husk godt fodtøj og tøj efter vejret samt en forfriskning og en kurv til julepynten.

Mødested: kl. 13:00 Orienteringsklubbens hus på Åbjergskovvej, Horsens. Turleder: Biolog Thorke Østergaard, tlf: 7565 6271/2931 3740 , e-mail: tao@horsens.dk. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Lør. 5

Vi laver juledekorationer

44

En stor del af naturens produkter egner sig til at komme ind i stjerne på denne årstid. Vi har i mange år brugt gran af forskellige arter til juletræ og som dekoration, men mange andre organismer – døde som levende – kan også bruges. Der vil blive fortalt om mange forskellige livsformer, som forekommer i naturen nu, og som kan bruges til at pynte lidt op. Træplade, lys og gran forefindes på stedet. Pris: 10 kr. pr. dekoration.

Mødested: kl. 13:00 Skovgården, Søndermarksvej 147, Vejle. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle kommune, Økolariet.

Søn. 6

Advent-vandretur fra Bindeballe Købmandsgård

45

Oplev julestemningen i den gamle købmandsgård på denne vandretur med naturvejleder og fælles sange i det smukke og særprægede landskab ved Bindeballe. Turen vil være på ca. 4-5 km og går på skovveje, stier og asfaltvej, og den tager ca. 2½ time. Efter turen kan der købes gløgg og æbleskiver på den hyggelige købmandsgård. Praktiske opl.: Godt udetøj og vandresko. Barne- og klapvogne må være terrængående, da turen også kan foregå på trampestier.

Mødested: kl. 13:00 Købmandsmuseet i Bindeballe, Bindeballevej 100, Randbøl, syd for Randbøldal. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: "De blå forklæder", Bindeballe Købmandsgaard og Natur & Kultur - Vejle.

Lør. 12

Jul i Spejdercenter Æbleskoven

46

Alle er velkommen - ta´ hele familien med. Kom og:

Lav eller køb årets julekort - lav trænisser - lav din egen julepynt - salg og inspiration fra nissebutikken. Der er også Jul i Æbleskoven søndag den 13. dec. fra kl. 11 til kl. 16. Praktiske opl.: Der er salg af æbleskiver, gløgg, juletræer, æbleskovsæbler og æbleskovshonning m.m.

Mødested: kl. 11:00 Spejdercenter Æbleskoven, Strandvejen 51, Daugaard - se kørselsvejledning på www.aebleskoven.dk. Turleder: Annette Sørensen, tlf: 2834 0627/7565 0627 , e-mail: aks-loesning@post.tele.dk. Arr.: Spejdercenter Æbleskoven.

Søn. 13 **Julemarked på Brødsgård landbomuseum** 47

Hastigt nærmer vi os juleaften og tiden er nu kommet til at finde årets juletræ. Skov- og Naturstyrelsens medarbejdere hjælper dig med at finde netop dit træ enten i skoven eller på pladsen ved museet. Ligeledes kan gæster prøve at presse æblesaft, købe hjemmebakte æbleskiver, lave lys og juledekorationer og købe de sidste julegaver/juleting i boderne i laden.

Mødested: kl. 10:00 Brødsgård Landbomuseum, Brødsgårdsvej 52, Kolding. Turleder: Claus Simonson, tlf: 2098 3590, e-mail: csi@sns.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet, Landbomuseet Kolding.

Søn. 20 **Juleværksted på Tønballe Naturcenter** 48

Tag på tur i vinterskoven med naturvejlederen og saml ting fra naturen til brug i din juledekoration. Fæld dit eget økologiske juletræ, skovens folk står klar til at hjælpe dig. Lav din egen juledekoration i værkstedet, du kan købe lys, ler og platform hos os. Praktiske opl.: Denne dag indkørsel til naturcenteret.

Mødested: kl. 10:00 Tønballe Naturcenter, Tønballevej 1, Juelsminde. Turleder: Bernt Kramer, Jan Tideemand m.fl., tlf: 7568 3848, e-mail: toenballe@sns.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet.

Fre. 1 Nytårstur omkring Donssøerne 49

Donssøerne er et naturskønt område med en interessant historie samt et rigt fugle- og planteliv. Turen vil gå fra V. Nebel Kirke til Nørresøen og videre øst om Søndersø til naturstien Kolding/Ferup. Herefter går vi tilbage på søens vestside - en tur på ca. 8 km. Ved Soldaterbroen mellem søerne kan man vælge at afkorte turen til kun at omfatte Nørresø. Så vil turen være på ca. 5 km.

Mødested: kl. 13:00 Vester Nebel Kirke. Turleder: Fri-luftsvejleder Børge Lund, tlf: 7555 3468/6177 2755, e-mail: bld@lund.mail.dk. Arr.: DGI - Sydøstjylland.

Lør. 2 Syvårssøer og flyvesandsklitter i Frederikshåb Plantage 50

Den bedste nytårstur er en vandretur. Nytårsvandretur med naturvejleder i flyvesandslandskabet rundt om Syvårssøerne og gennem Hestedalen i Frederikshåb Plantage i et dejligt landskab med flyvesandsklitter, lyng og plantage og med søer, der bl.a. har det med at forsvinde og dukke op igen. Undervejs tager vi eventuelt eftermiddagskaffen ved eller i skovløberhytten "Kikhøj". Praktiske opl.: Godt udetøj, vandrefodtøj og bærbar kaffe.

Mødested: kl. 13:00 P-plads ved Randbøl Hede, på Bøgvadvej ca. 1½ km vest for Frederikshåb, der ligger på landevejen Bøgvadvej mellem Billund og Egtved. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet, Natur & Kultur - Vejle.

Søn. 3 Nytårstur i Sømosen 51

Tur i den tidligere tørvemose "Sømosen" ved Brædstrup. Mosen fremstår i dag som et enestående naturområde tæt ved Brædstrup by. Mosens spændende historie vil blive fortalt af turleder Per Bjørn Olsen. Praktiske opl.: Praktisk tøj/fodtøj anbefales. Der er ikke mulighed for barnevogne og kørestole på turen. Hunde skal være i snor.

Mødested: kl. 10:00 Sømosegård, Sømosevej 2, Brædstrup. Turleder: Per Bjørn Olsen, kontaktperson Henrik Nordstrøm, tlf: 7669 8200,

e-mail: teamholmedal@mail.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Horsens.

Søn. 10 Vinterliv ved Lille Hansted Å 52

Start det nye år med en rask gåtur ad de nye stier langs Lille Hansted Å. Undervejs ser vi efter tegn på naturens vinterliv. Hvis vi er heldige har åen besøg af vandstæren eller måske kan vi se tegn på havørredernes gydeaktivitet. Praktiske opl.: Husk godt fodtøj og tøj efter vejret samt en forfriskning.

Mødested: kl. 13:00 P-plads ved Vandværkssøen, Skovvej, Egebjerg. Turlleder: Biolog Thorke Østergaard, tlf: 7565 6271/2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Søn. 10 Byvandring for tilflyttere og turister 53

Byvandringen går gennem de centrale dele af Horsens, hvor der fortælles om karakteristiske huse og kendte indbyggere fra årene mellem 900-1900. Praktiske opl.: Praktisk fodtøj.

Mødested: kl. 14:00 Ved indgangen til Klosterkirkegården i Borgergade i Horsens. Turlleder: Arkivar Bodil Møller Knudsen, tlf: 7561 0922, e-mail: byarkivet@horsens.dk. Arr.: Byarkivet i Horsens.

Søn. 17 Dyrespor i vinterskoven 54

I den bløde jord eller i sneen kan man i vinterperioden se tydelige dyrespor bevaret i en lang periode, efter de er afsat. Det kan være fodspor, liggepladser eller ædespor efter skovens dyr. Vi finder nogle af dem, og snakker om de dyr, der findes i skoven men sjældent ses.

Mødested: kl. 13:00 P-plads på Koldingvej ved Grønlandsvej, Vejle. Turlleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle kommune, Økolariet.

Ons. 20 Skov fitness 55

Vi tager i skoven og får pulsen op. Vi bruger de stigninger, der er i terrænet. Vi hopper, løfter, kæmper og svinger. Vi skal bruge så mange muskelgrupper som

JANUAR

muligt. Vi skal lege og nyde at være ude. Man bliver med garanti beskidt og kommer til at svede. Der vil være start kl. 10 og igen kl. 12. Fælles opvarmning og udstrækning/afspænding. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Udetøj.

Mødested: kl. 10:00 P-plads ved Albuen. Turleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

FEBRUAR

Søn. 7

Midvinter ved Ring Sø

56

Kyndelmisse har slået sin knude og det går mod lysere tider. Kom med på en tur rundt om Ring Sø, hvor vi bl.a. kigger nærmere på søens vinterfugle. Hvis vejret er med os, ser vi også efter spor fra vinteraktive dyr. Praktiske opl.: Husk godt fodtøj og tøj efter vejret samt en forfriskning og evt. kikkert.

Mødested: kl. 14:00 Pladsen ved badebroen i søens nordøstlige hjørne, nær krydset Søkildevvej/Ring Bakke, Brædstrup. Turleder: Biolog Thorke Østergaard, tlf: 7565 6271/2931 3740, e-mail: tao@horsens.dk. Arr.: Naturcenter Skovgård.

Tir. 16

Er der liv i vinterskoven?

57

Ja, der er skam liv i skoven – hvis man ser rigtig godt efter. Hvor mange blade ligger der f.eks gemt og venter i en bølgeknop? Vi sætter forstørrelsesværkstedet op og går sammen med naturvejlederen ud for at lede efter livstegn og forårstegn i skoven i bakkerne i Randbøldal. Vi går en tur på stierne i vinterskoven og er tingfindere, og så går vi hjem og ser på vores fund sammen i stor forstørrelse. Pris: 40 kr./voksne, børn gratis, incl. entre på Randbøldal-Museet. Praktiske opl.: Aktiviteter for voksne sammen med børn. Efter turen er der varm bålkakao, bålpandekager og leg i det historiske vandlegeland ved Randbøldal-Museet. Medbring: Godt udetøj og evt. frokostmadpakke.

Mødested: kl. 10:00 Randbøldal-Museet og det historiske vandlegeland Dalekildevej 1, Randbøldal.

Ca. 20 km vest for Vejle mod Billund.(Bus 244).
 Turleder: Regnar Larsen og naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret.dk.
 Arr.: Randbøldal-Museet, Vejle Museum og Natur & Kultur - Vejle.

Ons. 17 **Der er liv – og pinde-kapsejlads i åen** 58

Vi går en tur med naturvejlederen langs den brusende Vejle Å og fanger vanddyr med ketcher. Ådyrene har det fint om vinteren, og de er ikke bange for at bade i lidt koldt vand. Under turen arrangerer vi en pindekapsejlads - turnering i åen, og oplever hvordan vandet strømmer i åen. Bagefter går vi hjem til forstørrelseslaboratoriet og ser på vandyrene i stor forstørrelse på fladskærm. Pris: 40 kr./voksne, børn gratis, incl. entre på Randbøldal-Museet. Praktiske opl.: Aktiviteter for voksne sammen med børn. Efter turen er det godt med lidt varm bålkakao og leg i det historiske vandlegeland ved Randbøldal-Museet. Medbring egnet udetøj og evt. frokostmadpakke.

Mødested: kl. 10:00 Randbøldal-Museet og det historiske vandlegeland, Dalekildevej 1, Randbøldal. Ca. 20 km vest for Vejle mod Billund.(Bus 244).
 Turleder: Regnar Larsen og naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 7588 3245, e-mail: ph@vingstedcentret.dk.
 Arr.: Randbøldal-Museet, Vejle Museum og Natur & Kultur - Vejle.

Lør. 20 **"Vintertræer og leg i skoven"** 59

På turen vil naturvejleder Peer Høgsberg med fortællehatten på fortælle historier om træerne. Vi bør lære træerne at kende, det gør vores verden sjovere og mere spændende at være i. Efter turen kan børn og voksne lege sammen på den flotte og nye store skovlegeplads i Gødning Skov, f.eks. konkurrere i bladvendespil eller flyve målskydning med hellikoptertræ-frø, fra ahorn eller spidsløn. Praktiske opl.: En vinterskovtur for voksne med børn, der godt kan lide historier. Godt tøj og fodtøj til årstidens vejr.

Mødested: kl. 14:00 Skovlegepladsen i Gødning Skov. Mellem Hærvejen og Førstballevej på Billundvej, ved P-plads nord for vejen med toilet. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail:

FEBRUAR

ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet, Natur & Kultur - Vejle.

Søn. 21 **Vinterfugle ved fjorden** 60

Når vandløb og søer er tilfrosset søger vandfuglene herfra og ud til fjorden. Mange fugle kan samles i fjorden og ved havnen, når vinteren bider. Nogle lever her i landet året rundt, mens andre kommer fra det høje nord.

Mødested: kl. 13:00 P-plads på Vejle Havn, ved Havnens Fiskehus, Vejle. Turlleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle kommune, Økoloriet.

Lør. 27 **Det meget spæde forår ved Fårup Sø** 61

Selv om vinteren måske strenges, og der stadig ligger vinterfugle fra nord i vågen, er der mange tegn på forår ved søen i Jelling Skov.

Mødested: kl. 13:30 P-plads lige syd for Skovdal Kro ved østenden af Fårup Sø. Turlleder: Westy Esbensen, tlf: 7587 1799, e-mail: westy@jellingnet.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Jelling/Grejs.

MARTS

Lør. 6 **Vildsom vandretur fra Egtved Kirke til Egtvedpigens Grav** 62

Vi går en prøve-vandrerute fra Egtved Kirke til Egtvedpigens Grav. Det er egentlig et stiprojekt som Bjarne Engelbrecht i sin tid prøvede at komme igennem med, men sygdom og senere dødsfald forhindrede ulykkeligvis friluftsmennesket Bjarne i selv at komme igennem med projektet. Vi starter ved Bjarne's grav på Egtved Kirkegård og vandrer på bedste vis ud til Egtvedpigens grav på Egtved Holt. Praktiske opl.: Måske kan vi alligevel få etableret Bjarne Engelbrechts trampesti fra Egtved Kirke til Egtvedpigens Grav? Medbring godt fodtøj, marts-udetøj og bærbar kaffe.

Mødested: kl. 13:00 P-plads ved Egtved Kirke, Kirke-

vej, Egtved. Turleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Natur & Kultur - Vejle.

Søn. 7

Foråret så sagte kommer!

63

Foråret spirer og fuglesangen begynder. Vi går tur ved skov og sø i Engelsholm. Turen afsluttes i bålhuset med noget varmt at drikke. Praktiske opl.: Medbring gerne kikkert.

Mødested: kl. 10:00 P-plads ved Engelsholm Højskole. Turleder: Naturvejleder Søren Andersen, tlf: 7588 3290, e-mail: srn@sns.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet.

Søn. 14

Grædstrup Kirkes historie

64

Arkæolog Dorthe Horn Christensen, Horsens Museum, fortæller om kirkens historie og sognets mange spændende fortidsminder.

Mødested: kl. 14:00 Grædstrup Kirke. Turleder: Dorthe Horn Christensen, tlf: 7629 2350, e-mail: horsensmuseum@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Ons. 17

Mad på bål og gl. lege

65

Mærk foråret komme med nogle timer i skoven. Vi skal bevæge os, så vi kan få en naturlig sult til den bålmad vi skal lave. Vi taler om hygiejne, naturen som spisekammer og bliver præsenteret for og laver 2 til 3 forskellige retter med smagsprøver. Pris: 40 kr. Tilmelding: VisitVejle, tlf. 7681 1925. Praktiske opl.: Tag tøj på til vejret. Turen gentages 31/3.

Mødested: kl. 10:00 Grandhytten, Sønderskoven, Vejle. Turleder: Dieter Toftkjær Sørensen, tlf: 4028 8787, e-mail: dieto@vejle.dk. Arr.: Vejle Kommune, Natur & Miljø, Motionsaktivist.

Lør. 20

Gemte og glemte historier om Kolding Å

66

Tag med kulturformidler Steen Rosenvinge Lundbye og naturvejleder Nanna Winbladh på jagt efter Kolding Ås gemte og glemte historier. Turen tager udgangspunkt i åens forløb gennem midtbyen, hvor både de kulturhistoriske og naturhistoriske betydninger for Kolding by graves frem. Praktiske

opl.: Parkering i P-huset ved Aldi i Toldbodgade.
Mødested: kl. 10:30 Ved den gamle vejerbod overfor Falck stationen, Sdr. Havnegade. Turleder: Nanna Winbladh, tlf: 3035 2612, e-mail: nara@kolding.dk.
 Arr.: Kolding Ådal-projektet og Kolding Stadsarkiv.

Lør. 20 **Byvandring langs Horsens bys fæstning** 67

Intet er længere synligt af de tidligere volde og grave, som har omkranset Horsens. Spor findes stadig i gadenettet og som fortidsminder under jorden. Senest er tre forskellige voldgrave, der afløser hinanden, undersøgt ved Klosterkirken. Arkæolog Christopher Grønfeldt Petersen, Horsens Museum, stod for undersøgelserne, og han vil være guide på turen.
Mødested: kl. 15:00 Klostergårdens gård mod Havneallé (Havneallé 12 A). Turleder: Christopher Grønfeldt Petersen, tlf: 7629 2350, e-mail: horsensmuseum@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Søn. 21 **Forår i Hannerup Skov - Erritsø Enge** 68

Kom foråret i møde og se alt det spæde, træernes svulmende knopper, og de første blomster. Denne tur er i samarbejde med "Naturhistorisk Forening for Fredericia og omegn"
 Praktiske opl.: Tag gummistøvler med.
Mødested: kl. 10:00 P-plads ved Hannerup Engvej (Fag & Firma). Turleder: Anton Vestergaard, tlf: 2085 5067, e-mail: teav@fredericiakom.dk. Arr.: Fredericia Kommune.

Lør. 27 **Det spæde forår** 69

De første forårsbebudere viser sig normalt på dette tidspunkt. Blomster, insekter, padder og fugle er alle på vej! Blomsterne titter frem mellem bladene, insekterne kommer frem af deres vinterskjul, padderne er klar til vandringen mod ynglevandhullerne, og fuglene er på vej sydfra mod ynglepladserne.
Mødested: kl. 14:00 P-plads ved Skoleskoven på Sønderdalen, Vejle. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle kommune, Økoloriet.

Lør. 3 Fossiler ved Hundshage 70

Hvordan så Sydøstjylland ud i meget gamle dage? Vi vandrer fra Naturcenteret til Hundshage, hvor vi kigger på 23 mio. år gamle aflejringer og finder 24. mio. år gamle fossiler og blot 7.000 år gamle flinte-flækker.

Mødested: kl. 13:30 P-plads i skovkanten ved Tønballe Naturcenter. Frakørsel fra Tønballevej, Snaptun. Turlleder: Westy Esbensen, tlf: 7587 1799, e-mail: westy@jellingnet.dk. Arr.: Danmarks Naturfredningsforening, Jelling/Grejs.

Ons. 7 Nyt liv i Uldum Kær 71

Efter 3 års naturgenopretningsarbejde ser vi på resultaterne i det første forår med åbent landskab i det centrale kær område omkring Gudenåen til særlig gavn for ande- og vadefugle. Vi afprøver dele af ny-anlagte stier og hører om fuglene fra et af de nye fugletårne. Praktiske opl.: Fornuftigt tøj efter vejret og gummistøvler.

Mødested: kl. 18:00 Ved fugletårnet ved Kærvej i Uldum Kær. Turlleder: Peder Nygaard og Hans Jørgen Hvideland, tlf: 7975 5692, e-mail: hansjorgen.hvideland@hedensted.dk. Arr.: Hedensted Kommune, Hjerteforeningen.

Lør. 10 Til tudse-globryllup i Vingsted Sø 72

Gå med på denne lille forårsaftentur til den gamle våbenoffersø fra jernalderen og oplev desuden det flotte jernaldermiljø i Vingsted. Hvis vi har ramt dagen, kan vi måske opleve tudserne holde bunkebryllup og lægge æg i lange baner i Vingsted Sø. På turen går vi gennem Vingsted Jernaldermiljø med den imponerende håndbyggede nye stormandsgård fra Stepping Mølle. Praktiske opl.: Medbring egnet udetøj og ditto fodtøj. Gummistøvler er ikke nødvendige..

Mødested: kl. 19:00 P-plads ved Vingsted Jernaldermiljø på Bindeballestien øst for Vingsted, forbi Vingstedcentret, under amtsvejen hen til P-pladsen. Følg skiltene. Turlleder: Naturvejleder Peer Høgsberg, tlf: 2364 0265, e-mail: ph@vingstedcentret.dk. Arr.: Skov- og Naturstyrelsen, Trekantsområdet, Vingsted Historiske Værksted, Vejle Ådal Gruppen.

Søn. 11 Arkæologi på den nye Vejle-Herning motorvej 73

Kom og hør hvad arkæologerne indtil videre har fundet ved udgravningerne forud for den nye motorvej. Praktiske opl.: Praktisk fodtøj.

Mødested: kl. 14:00 Langeskov Kirkes P-plads (ved Ølholm). Turleder: Horsens Museum, tlf: 7629 2350, e-mail: horsensmuseum@horsens.dk. Arr.: Horsens Museum.

Søn. 18 Løvspringstur i Nørreskoven 74

Skoven er begyndt at blive grøn fra skovbund til trækrone. Mange af sommerens gæster sydfra er ankommet, og andre er blot på gennemrejse. Der er stor aktivitet i skoven. Vi ser og lytter os frem på denne frodige tid på året.

Mødested: kl. 10:00 P-plads på Helligkildevej ved Dyrehavelågen, Vejle. Turleder: Naturvejleder Steen Hedrup, tlf: 7681 2052/4021 7830, e-mail: stehe@vejle.dk. Arr.: Vejle kommune, Økolariet.

Søn. 18 Find foråret i Kolding Ådal 75

Oplev foråret i ådalen blandt fuglesang og lysegrønne planter. Ad nye og gamle stier tager vi på jagt efter foråret omkring Harte Skov og Vester Nebel Å. Turen krydres med gode historier om naturen, men ellers lader vi foråret tale for sig selv, mens vi nyder området og de nye stiforbindelser. Praktiske opl.: Terrænet kan være kuperet afhængig af den sti vi vælger.

Mødested: kl. 13:00 Brødsgårdsvej 52, Kolding. Turleder: Nanna Winblad, tlf: 3035 2612, e-mail: nara@kolding.dk. Arr.: Kolding Kommune, Kolding Ådal-projektet.

Fre. 30 Valborgaften 76

Den 30. april er det Valborgaften, en aften der ifølge gammel tradition er aftenen, hvor de mørke kræfter er særligt aktive, og hvor man derfor skal være særligt på vagt. På Give-Egnens Museum følges nogle af de gamle skikke for denne aften med bål, larm, dans og leg. Vi starter aftenen på museet med mad og leg og slutter af med at gå fakkeltog gennem skoven, inden vi tænder bål. Tilmelding: Give-Egnens Museum senest 27. april. Praktiske opl.: Husk praktisk tøj til ude og inde.

APRIL

Mødested: kl. 17:00 Give-Egnens Museum, Donneruplundvej 2, Give. Turleder: Give-Egnens Museum, tlf: 7573 9375, e-mail: gem@gem.dk. Arr.: Give-Egnens Museum.

Naturture i efterår-vinter 2009/2010

Denne folder indeholder 76 turtilbud rundt i det øst- og midtjyske landskab fra 1. oktober 2009 til 30. april 2010.

Turene er et bredt udbud af natur- og kulturoplevelser. Vi går, cykler, sejler og kører – i godt selskab og med en kyndig vejleder ved hånden.

Ideen med naturturene er at komme ud i "det grønne". Ud for at bruge vores sanser, få frisk luft og motion, lære mere om vores landsdel, og om naturen som en helhed af landskaber, planter, dyr, historie, kultur og erhverv – som vi mennesker indgår i, er afhængig af – og påvirker.

Du behøver ikke at have forstand på natur og landskab på forhånd, men blot lyst til at gå på opdagelse.

Se også naturturene på www.naturoplevelser.com

Naturoplevelsesprogrammet er udarbejdet i fællesskab mellem Horsens, Hedensted, Vejle, Fredericia og Kolding Kommuner samt Skov- og Naturstyrelsens lokalerheder, Søhøjlandet, Midtjylland og Trekantsområdet.

HEDENSTED
KOMMUNE

FREDERICIA
KOMMUNE

HORSSENS KOMMUNE

Kolding
KOMMUNE

vejle
KOMMUNE

Skov- og Naturstyrelsen